

KOSTAS STIKLIUS IR JO ARCHYVAS

Asta Bočiulytė

Literatas, liaudies švietėjas Kostas Stiklius gimė 1880 m. gruodžio 25 d. Liepalotų kaime, Šakių rajone. Būdamas devintas vaikas neturtingoje valstiečių šeimoje, anksti patyrė piemenuko dalį, savarankiškai mokėsi. Paūgėjęs išitraukė į knygnešių darbą - gabeno iš užsienio ir platino lietuvišką literatūrą, anticarinius atsišaukimus, „Iskrą“, daraktoriavo.

Būdamas 18 metų, pradėjo bandyti savo jėgas literatūroje. Rašo eilėraščius, apsakymėlius, eiliuotus feljetonus, straipsnius, korespondencijas. Spausdina demokratinėje spaudoje, pasirašinėdamas įvairiais slapyvardžiais (Liepuko ir kt., iš viso apie 80). Priklausė nelegaliai kultūros draugijai „Sietynas“. 1902 m. buvo caro žandarų suimtas ir kalinamas Kalvarijos kalėjime.

1903-1910 metais K.Stiklius išleido 10 eilėraščių, feljetonų, pasakėčių rinkinių: „Davatkų gadzinkos“ (1903), „Lietuvos lenkų kantičkos“ (1904), „Linksmi žiedeliai“ (1907), „Gyvenimo gabalėliai“ (1908) ir kt. Juose jis reiškė antiklerikalines pažiūras, vaizdavo vargingą valstiečių buitį. Rinko lietuviškas pasakas ir siuntė J.Basanavičiui.

Grąžinus Lietuvai spaudą, K.Stiklius dirbo įvairiose redakcijose. 1907-1909 metais leido satyros ir humoro laikraštį „Ežys“. Dalyvavo to meto revoliuciniame judėjime, buvo tardomas.

Gyvendamas 1911-1915 metais Rygoje, įstojo į Rusijos socialdemokratų partiją, dalyvavo jos veikloje, buvo Lietuvos Komunistų draugijos „Giedra“ narys.

Grižęs į Lietuvą, 1923-1924 metais Kaune leido laikraštį „Spaustuvinkas“, kovojo už darbuotojų atlyginimų padidinimą. 1925-1928 metais Marijampolėje leido ir redagavo laikraštį „Šešupės bangos“. Tuometinės valdžios buvo nemėgiamas už demokratines pažiūras.

1940 m. tuometinis švietimo ministras A.Venslova paskyrė K.Stiklių dirbti Krekenavos skaityklos vedėju. Čia jis uoliai darbavosi, rinkdamas vertingas knygas iš dvarų, saugodamas jas.

1950 m. septyniasdešimtmetis K.Stiklius iš einamų pareigų pasitraukė. Bendradarbiavo Ramygalos raj. laikraštyje. Mirė 1962 m. vasario 24 d. Palaidotas Krekenavos kapinėse.

K.Stikliaus kapas - vietinės reikšmės istorijos paminklas.

K.Stikliaus literatūrinis palikimas - apie 50 įvairaus pobūdžio knygelių, išleistų Lietuvoje ir JAV.

Lietuvos Mokslų akademijos bibliotekoje yra saugomas Kosto Stikliaus archyvas, kurio fondą sudaro 353 vienetai rankraščių, spaudinių, dokumentų lietuvių, lenkų, vokiečių, prancūzų kalbomis, apimantys 1898-1962 metų laikotarpį.

Gausus K.Stikliaus archyvas - tai pirminis šaltinis objektyvesniam ir pilnesniam asmenybės pažinimui ir tyrinėjimui.